Mažoji Lietuva

KAS JI? KODĖL JI SVARBI DIDŽIAJAI LIETUVAI?

Parengė Laura A. Sargent

Samogitia
Aukštaitija
Lithuania Minor
Suvalkija
Dzūkija

Mažoji Lietuva

- Mažoji Lietuva tai žemė, kraštas prie Baltijos jūros.
- Šias žemes XIII a. –XIVa.okupavo, pavergė Vokiečių Kryžiuočių ordinas.
- Prieš tai buvo Prūsų gyvenamos žemės.(prisiminkite, kad prūsų kalba buvo artima lietuvių kalbai, nes ji kilo iš baltų kalbų).

- Vokiečių Ordinui priešinosi prūsų gentys (prisminkite Herkaus Manto sukilimą),todėl gyventojai iš Vokietijos kraštų gyventi į Prūsiją (Mažąją Lietuvą) nenorėjo.

- Vokiečių Ordinas leido atvykti Lietuvos gyventojams į šias žemes (jie dirbo žemę, darė amatus, mokėjo mokesčius), todėl iki pat XVIII a. šioje Prūsijos dalyje lietuvių kalba dominavo, vyravo.

- XVIa. Ši Prūsijos dalis gavo pavadinimą Mažoji Lietuva, nes lietuviškas kutūrinis gyvenimas buvo aktyvesnis nei Didžiojoje Lietuvoje (prisiminkite, XVI a. Lietuva ir Lenkija sudarė vieną valstybę; ir ponai kalbėjo lenkiškai, lietuvių kalba nebuvo oficiali Lietuvos kalba).

- XVIII a. lietuviškai kalbančių gyventojų, Prūsijoje, Mažojoje Lietuvoje sumažėjo. 1709-1711 metų maras nusinešė daugelį gyvybių. XVIII a. į Mažąją Lietuvą atskirausto Austrijos, Vokietijos, Olandijos ir Šveicarijos gyventojai. Prasideda Mažosios Lietuvos ***kolonizacija.*** Šią kolonizaciją *pašiepia* K. Donelaitis savo poemoje „Metai“.

Mažosios Lietuvos įtaka Didžiajai Lietuvai.

- Mažojoje Lietuvoje **1547**m išleista pirmoji Lietuviška knyga, Martyno Mažvydo „Katekizmas“.

- Mažojoje Lietuvoje pirmą kartą į lietuvių kalbą buvo išversta ir visa Biblija. Šį darbą **1579–1590** m. atliko mažlietuvis ***Jonas Bretkūnas***. Biblijos vertimas į liaudies kalbą padarė didelę įtaką visai to meto kultūrai.

- Mažojoje Lietuvoje **1653** metais pasirodė ir pirmoji lietuvių kalbos gramatika, kurios autorius buvo mažlietuvis ***Danielius Kleinas.***

- **1718 m**. Mažojoje Lietuvoje, Karaliaučiaus universitete buvo įsteigtas pirmasis lietuvių kalbos seminaras, dabar sakytume – pirmoji lietuvių kalbos katedra. Didžiojoje Lietuvoje tai įvyko tik po dviejų šimtų metų tarp Pirmojo ir Antrojo pasaulinio karo.

- Čia 1811 m. buvo įsteigta pirmoji lietuviška mokytojų seminarija.

- Čia pasirodė pirmieji lietuviški eilėraščiai, pagaliau – pasaulinės reikšmės literatūros šedevras ,,**Metai“,** sukurtas mažlietuvio *Kristijono Donelaičio*. Metai išleisti 1818m.

- Būtent čia, Mažojoje Lietuvoje, pirmiausia pradėta rinkti lietuvių tautosaka, 1825 m. išleistas pirmasis lietuvių liaudies dainų, surinktų Mažojoje Lietuvoje, rinkinys.

- Čia 1822 m. pradėtas leisti pirmasis lietuviškas periodinis leidinys ,,Nusidavimai...“, o nuo 1883 m. buvo leidžiamas ***ir pirmasis lietuvių tautinis laikraštis-žurnalas ,,Aušra“, skirtas visai Lietuvai.***

- Mažojoje Lietuvoje 1905 m. įsteigtas pirmasis lietuvių etnografinis muziejus.

Išvados

- *Mažoji Lietuva davė pradžią dabartinei bendrinei lietuvių kalbai.*

- **Iki pat XVIII** a. pabaigos lietuvių kultūra Mažojoje Lietuvoje buvo daug intensyviau plėtojama negu Didžiojoje Lietuvos Kunigaikštystėje.

- Lietuviškų mokyklų ir *periodinių* leidinių skaičiumi Mažoji Lietuva lenkė Didžiąją Lietuvą dar ir visą XIX amžių. ***Būtent Mažojoje, o ne Didžiojoje Lietuvoje ėmė bręsti lietuvių tautinė savimonė.***

Kas dabar yra Lietuvos kaiminystėje?

Kur dingo Mažoji Lietuva?

- Po Pirmojo pasaulinio karo ,lietuviškiausia Mažosios Lietuvos dalis – Klaipėdos kraštas – buvo atskirtas nuo Vokietijos ir autonomijos teisėmis prijungtas prie Lietuvos Respublikos.

- Likusi Mažosios Lietuvos dalis – vadinamieji Rytprūsiai (dab. Kaliningrado kraštas) – toliau buvo Vokietijos dalimi. O Hitlerio valdymo laikais, šio krašto gyventojai buvo persekiojimi, kankinami, tremiami.

- Po Antrajo pasaulinio karo, Mažoji Lietuva ir Didžioji Lietuva, po Sovietų armijos okupacijos, tampa Sovietų Sąjungos dalimi.

- Sovietų valdžia pradeda Mažosios Lietuvos (ir Didžiiosios) gyventojų trėmimus, persekiojimus. Prasideda Mažosios Lietuvos kolonizacija – po gyventojų ištrėmimų, sovietų valdžia siunčia Rusijos gyventojus į šiuos kraštus. Taip prasideda Mažosios Lietuvos ***rusinimas.***

Kaip Mažoji Lietuva tapo Kaliningrado sritimi? Rusija?

- 1945–1946 m. išlikę gyvi Karaliaučiaus krašto gyventojai, tiek lietuviai, tiek vokiečiai, buvo išgaudyti, suimti ir išgabenti į Vokietiją, didesnis jų skaičius – į Sibirą, kur dauguma žuvo.

- Valdžia painiojo pavadinimus ,,Prūsija“ ir ,,Rusija“, todėl Rusija pradeda maišyti šio krašto istoriją – šią vietovę Rusija vadina ***slavams*** priklaususią žemę nuo senų laikų.

- Rusų valdžia pakeitė visus gyvenviečių, miestų, upių, ežerų pavadinimus. Nieko šiame krašte neliko, kas primintų prūsišką, vokišką, lietuvišką istoriją.

- Rusijos piliečiai atvyksta gyventi į šį kraštą, pagrindinė ir vienintele kalba tampa rusų kalba.

- taip Mažoji Lietuva tampa Rusijos dalimi, su pagrindiniu centru ir miestu Kaliningradu, kuris dar taip neseniai buvo Karaliaučius – lietuvos kultūros ir lietuvių kalbos gimtinė.